

POSLANECKÁ
SNĚMOVNA
PARLAMENTU
ČESKÉ REPUBLIKY

PARLAMENTNÍ
INSTITUT

SROVNÁVACÍ STUDIE

Omezení členů vlády vykonávat určité činnosti po dobu výkonu vládní funkce a deklarace členů vlády bránící střetu zájmů

Obsah:

Úvod	5
Dánsko	6
Estonsko	8
Finsko	9
Francie	9
Itálie	10
Kanada	11
Litva	12
Lotyšsko	13
Maďarsko	16
Polsko	16
Rakousko	17
Slovensko	19
Spojené království	20
SRN	23
Španělsko	24
Švédsko	25
Zdroje:	27

Srovnávací studie č. 1.233

únor 2016, duben 2015

autoři: Štěpán Pecháček, Jindřiška Syllová,
Michaela Macháčková, Rostislav Hefka

AKTUÁLNÍ VYDÁNÍ:	ŘADA: STUDIE
Název: Omezení členů vlády vykoná-vat určité činnosti po dobu výkonu vládní funkce a dekla-race členů vlády bránící střetu zájmů	Typ řady: online URL: http://www.psp.cz/sqw/ppi.sqw?d=1
Autoři: Pecháček, Š., Syllová, J., Macháčková, M., Hefka, R.	První vydání řady: červenec 1991
Číslo: Srovnávací studie č. 1.233	Frekvence vydání řady: nepravidelná
Datum: únor 2016, duben 2015	Zaměření: srovnávací a analytické studie zpracované pro členy Parlamentu České republiky
Klíčová slova: střet zájmu; inkompatibilita; člen vlády; vláda; vládní činitel	Jazyk: CZ Vydavatel: Kancelář Poslanecké sněmovny, Sněmovní 4, 118 26 Praha 1

PARLAMENTNÍ INSTITUT plní úkoly vědeckého, informačního a vzdělávacího střediska pro Poslaneckou sněmovnu, její orgány, poslance a Kancelář Poslanecké sněmovny, pro Senát, jeho orgány, senátory a Kancelář Senátu. Naše činnosti a produkty uvádíme níže.

Oddělení všeobecných studií	STUDIE Srovnávací studie Analytické studie	ODPOVĚDI NA DOTAZ Stručné odpovědi na dotazy členů Parlamentu	VYBRANÁ TÉMATA Studie zpracované k aktuálním problematikám	MONITORING Vybrané hospodářské měnové a sociální ukazatele	MIGRACE Přehled aktualit v oblasti migrace za vybrané období
	PŘEHLED SZBP Společná zahraniční a bezpečnostní politika EU	EUROZÓNA Přehled ekonomických událostí v EU	PODKLADY pro zahraničně politická jednání	PŘEDNÁŠKY pro zahraniční delegace, PS, Senát	
Oddělení pro evropské záležitosti	STANOVISKA kompatibility nevládních návrhů zákonů s právem EU	KONZULTACE k předkládaným vládním návrhům zákonů	DOKUMENTY EU Výběr z aktů a dokumentů EU zaslaných PS	ZPRÁVY Aktuální agenda v Bruselu	PODKLADY pro jednání výboru na mezinárodní úrovni
	INFORMAČNÍ STŘEDISKO Informace o činnosti Poslanecké sněmovny a prohlídky budov	ECPRD Spolupráce s Evropským centrem pro parlamentní výzkum a dokumentaci	PŘEDNÁŠKY pro Poslaneckou sněmovnu, pro školy, veřejnost	INFORMAČNÍ MATERIÁLY o fungování Poslanecké sněmovny, o legislativním procesu	

SHRNUTÍ:

Prvním nástrojem zajišťujícím regulaci střetu zájmů členů vlády jsou prohlášení o majetku, aktivech, činnostech, příjmech a darech a jejich změnách. V některých státech se povinnost odevzdávat prohlášení vztahuje vedle členů parlamentu i na členy vlády a jiné vysoké státní funkcionáře. V některých zemích, zejména v nových demokraciích střední a východní Evropy, je okruh osob povinných podat prohlášení za účelem zabránění střetu zájmů neúměrně rozšiřován i na jiné činitele než vedoucí centrálních orgánů, často až na úroveň obcí, což činí celý systém obvykle neúčinným. Druhým nástrojem bránícím střetu zájmů je potenciální úprava prostřednictvím zákazů, tedy regulace neslučitelnosti výkonu funkce člena vlády s podnikatelskou nebo jinak formulovanou činností. Zákaz může zahrnovat i členství v orgánech obchodních společností nebo vlastnictví podílů v obchodních či jiných společnostech. Zákazy jsou upraveny jen v některých státech. U ostatních států se předpokládá, že se člen vlády vlastní aktivní činnosti po dobu výkonu funkce člena vlády vzdá z důvodu časové neslučitelnosti (například výkonu manažerské funkce nebo aktivního výkonu nějakého povolání). Nepřípustnost souběžného výkonu aktivní podnikatelské činnosti a členství ve vládě je v tomto případě spíše politickou záležitostí. Může však být „regulována“ interními pokyny vlády, pokynem předsedy vlády, neoficiálními ujednáními nebo zvyklostmi. Dále může být „upravena“ dobrovolnými etickými kodexy v rámci exekutivy nebo jiným mimoprávním způsobem, např. v rámci politických stran. Práce provádí srovnání právních i neprávních regulací vybraných států.

Obsah:

Úvod	5
A. Úprava prohlášení	5
B. Úprava zákazu podnikatelské činnosti nebo podobných aktivit	5
Dánsko	6
A. Úprava prohlášení	6
B. Zákaz podnikatelských aktivit	7
Estonsko	8
A. Úprava prohlášení	8
B. Zákaz podnikatelských aktivit	8
Finsko	9
A. Úprava prohlášení	9
Francie	9
A. Úprava prohlášení	9
B. Zákaz podnikatelských aktivit	10
Itálie	10
A. Úprava prohlášení	10
B. Zákaz podnikatelských aktivit	10
Kanada	11
A. Úprava prohlášení	11
B. Zákaz podnikatelské činnosti	12
Litva	12
A. Úprava prohlášení	12
B. Zákaz podnikatelských aktivit (čl. 12 zákona)	12
C. Omezení po skončení výkonu funkce	13

PI 1.233	4
Lotyšsko	13
A. Úprava prohlášení	13
B. Zákazy činností	14
C. Omezení po skončení výkonu funkce	15
Maďarsko	16
A. Úprava prohlášení	16
B. Zákaz podnikatelských aktivit	16
C. Omezení po skončení výkonu funkce	16
Polsko	16
A. Úprava prohlášení	16
B. Zákaz podnikatelských aktivit	17
Rakousko	17
A. Úprava prohlášení a zákaz podnikatelských aktivit: Oznámení o výkonu zaměstnání	18
B. Úprava prohlášení o majetku	18
Slovensko	19
A. Úprava prohlášení	19
B. Zákaz podnikatelských aktivit	19
C. Omezení po skončení výkonu funkce	19
Spojené království	20
A. Úprava prohlášení v House of Commons	20
B. Zákaz podnikatelských aktivit	20
C. Praktické záležitosti související s kodexem	22
Spolková republika Německo	23
A. Úprava prohlášení (vztahuje se na členy vlády, pokud jsou poslanci)	23
B. Úprava zákazu podnikatelských aktivit	23
C. Omezení po skončení výkonu funkce	24
Španělsko	24
A. Úprava prohlášení	24
B. Zákaz podnikatelských aktivit	25
Švédsko	25
A. Úprava prohlášení	25
B. Zákaz podnikatelských aktivit	26
Zdroje:	27

Úvod¹

Existují dva způsoby upravující předcházení střetu zájmů v exekutivě. První z nich je založen na transparentnosti a uveřejňování aktivit veřejných činitelů, spočívá v podrobném a zveřejněném registru aktiv, darů a činností veřejných činitelů. Tento systém má Velká Británie a byl založen primárně pro poslance, vztahoval se i na členy vlády, protože jsou vždy členy parlamentu. Nyní má Velká Británie pro členy vlády dva povinné systémy, jeden určený i pro poslance, druhý podrobnější určený pro členy vlády a další činitele (viz níže). Oba jsou založeny na uveřejňování činností.

Druhý způsob spočívá primárně v zákazu činností při výkonu člena vlády a v zákazu přijímání jakýchkoliv darů. Tento systém se uplatňuje v USA.

Řada evropských států aplikuje pro členy vlády a další exekutivní činitele kombinaci obou způsobů, tedy jak deklaraci aktiv, tak některé vybrané zákazy činností a přijímání darů. To je ulehčeno tím, že pro vládu a její členy je možno využít i jiné než právní nástroje, např. etické kodexy. Některé zákazy činností platí i určitou dobu po skončení výkonu funkce.

Státy, které jsou níže uvedené, jsou státy, které mají určité významné zákazy činností členů vlády. Státy, které žádnou úpravu nemají, nejsou uvedeny.

A. Úprava prohlášení

Prvním nástrojem zajišťujícím regulaci střetu zájmů členů vlády jsou prohlášení o majetku, aktivech, činnostech, příjmech a darech a jejich změnách. Počátek právních úprav podávání prohlášení, která by měla zabránit střetu zájmů, můžeme u většiny kontinentálních států najít na přelomu 80. a 90. let minulého století. V některých státech jsou upravena prohlášení o majetkových poměrech popř. darech pouze pro členy parlamentu, protože oni byli činiteli, kteří nejsou podřízeni vládě a nebylo možno jejich chování regulovat mimoprávními (interními) vládními nástroji. V některých státech se povinnost odevzdávat prohlášení vztáhla zákonem i na prezidenta státu, členy vlády a jiné vysoké státní funkcionáře.

V některých zemích je okruh osob povinných podat prohlášení za účelem zabránění střetu zájmů rozšiřován i na jiné činitele než vedoucí centrálních orgánů. To se děje zejména v nově vznikajících právních úpravách zemí střední a východní Evropy (úprava se vztahuje na výkonné činitele regionů a obcí, popř. zastupitele). Hodnotící zprávy GRECO,² z nichž poslední byla přijata v r. 2014, zároveň konstatují, že míra zneužívání veřejných funkcí v jednotlivých státech nemá přímou spojitost s obsahem a rozsahem právní úpravy.

Takřka ve všech zemích, kde je podávání prohlášení formalizováno, existuje registr prohlášení. Prohlášení se podává ze strany členů vlády k různým osobám a institucím (jako je předseda sněmovny, určitý parlamentní výbor, specializovaná instituce, předseda vlády apod.). Informace v prohlášení uvedené jsou v mnoha zemích (např. Francie, Polsko) důvěrné a jejich zveřejňování je s ohledem na respektování práva na soukromí deklarantů velmi omezené. V jiných zemích (např. Švédsko, Velká Británie) jsou prohlášení určena primárně pro veřejnost, prohlášení (nebo jejich části) jsou pak publikována v úředních listech nebo jsou komukoliv přístupná na internetu. Některé státy rozlišují veřejná a důvěrná prohlášení (u stejných činitelů), která se liší v míře podrobnosti.

B. Úprava zákazu podnikatelské činnosti nebo podobných aktivit

Druhým nástrojem bránícím střetu zájmů je úprava prostřednictvím zákazů, tedy regulace

¹ Některé části odpovědi jsou převzaty z práce Parlamentního institutu č. 1.159

² GRECO je orgánem ustaveným na základě Rezoluce (98)7 Výboru ministrů Rady Evropy, která schválila přijetí. Částečné a rozšířené dohody zakládající „Skupinu států proti korupci - Group of States against Corruption, GRECO“, a na základě Rezoluce (99)5, přijaté představiteli některých států ve Výboru ministrů dne 1. května 1999, která zakládá GRECO a zároveň přijímá Statut GRECO. V současnosti je členem GRECO celkem 40 států, kromě většiny zemí Rady Evropy sem patří i USA. Česká republika ke GRECO přistoupila v r. 2002.

neslučitelnosti k výkonu funkce člena vlády s podnikatelskou nebo jinak formulovanou činností. Zákaz může zahrnovat i členství v orgánech obchodních (nebo i dalších) společností nebo vlastnictví podílů v obchodních či jiných společnostech. Zákazy jsou upraveny jen v některých státech. U ostatních států se předpokládá, že se člen vlády vlastní aktivní činnosti po dobu výkonu funkce člena vlády vzdá z důvodu časové neslučitelnosti (například výkonu výkonné manažerské funkce nebo aktivního výkonu nějakého povolání). Nepřípustnost souběžného výkonu aktivní podnikatelské činnosti a členství ve vládě je v tomto případě spíše politickou záležitostí. Může však být „regulována“ interními pokyny vlády, pokynem předsedy vlády, neoficiálními ujednáními nebo zvyklostmi. Dále může být „upravena“ dobrovolnými etickými kodexy v rámci exekutivy nebo jiným mimoprávním způsobem, např. v rámci politických stran.

Vedle toho má řada států upraven zákaz angažování se členů vlády nebo vysokých úředníků v organizacích, které jsou spojeny, majetkově propojeny nebo smluvně svázány se státem nebo veřejným orgánem (s výjimkou angažmá, která přímo vyplývají z příslušné veřejné funkce).

Vedlejší poznámka

Pokud jde o střet zájmů členů vlády, v parlamentních systémech, mezi které patří všechny níže prezentované země, je za vládu politicky odpovědný parlament, respektive parlamentní většina, která umožňuje vládě vykonávat její funkce. Parlament je politicky odpovědný za to, kdo je členem vlády a jakým způsobem svůj úřad vykonává. Parlament také může, resp. je povinen, nefunkční a špatnou vládu z úřadu odvolat. (V tradičním parlamentním systému britského typu se proto předpokládá, že člen vlády je současně členem parlamentu, resp. toto propojení se vyžaduje.) Důvodem je vytvoření systému permanentní vnitřní kontroly vlády parlamentem spočívající mimo jiné i v personálním propojení obou institucí, a vnější kontroly vlády opozicí.³

Dánsko

A. Úprava prohlášení

Právní úprava oznámení o majetku a střetu zájmů je obsažena v pravidlech přijatých parlamentním Výborem pro jednací řád 18. května 1994, které byly novelizovány 13. prosince 2001. Kromě členů parlamentu (Folketing) se úprava vztahuje i na členy vlády, kteří jeho členy nejsou.

Podání zprávy o činnostech a finančních zájmech je pro všechny dobrovolné. Pokud se ji však rozhodnou podat, musí postupovat v souladu s uvedenými pravidly a jsou tedy povinni uvést v ní vše, co je třeba k tomu, aby byla úplná. Dodacím subjektem zpráv je předsednictvo (prezidium) Folketingu. Přiznání některé politické strany po svých členech – poslancích nebo členech vlády – požadují opatřeními, přijatými po stranické linii.

Ve zprávě (prohlášení) se musí uvést:

- členství ve statutárních orgánech soukromých a veřejných společností (zaznamenává se zastávaná pozice a jméno příslušné společnosti),
- funkce a další činnosti, které jsou vykonávány za úplatu vedle funkce člena parlamentu (uvádí se pozice a jméno zaměstnavatele, resp. klienta),
- výdělečné činnosti vykonávané samostatně vedle funkce člena parlamentu (uvádí se druh

³ Slučitelnost výkonu poslaneckého mandátu a ministerské funkce je v zemích obsažených v této studii standardem, kromě Velké Británie i v Dánsku, Itálii, Německu, Polsku. Některé státy ovšem přistupují k opačné úpravě spočívající v oddělení výkonu mandátu člena parlamentu s funkcí člena vlády. Jde buď o definování absolutní neslučitelnosti výkonu obou funkcí nebo o zavádění tzv. klouzavého mandátu. Absolutní neslučitelnost výkonu mandátu je zakotvena v Estonsku. Tzv. klouzavý mandát, což je dočasné pozastavení výkonu poslaneckého mandátu z důvodu jmenování poslance za členy vlády, kdy v případě ukončení působení v exekutivě je výkon poslaneckého mandátu obnoven, je zaveden ve Švédsku nebo na Slovensku.

- činnosti),
- tuzemské společnosti, organizace, instituce nebo jednotlivci poskytující členovi parlamentu finanční dary, včetně hmotných výhod, administrativních služeb apod., s výjimkou fondů zpřístupněných parlamentem nebo politickou stranou (zaznamenává se jméno a typ daru),
 - dary od tuzemských dárců, pokud hodnota daru od jednotlivého dárce přesahuje 2 000 dánských korun a pokud má spojitost s výkonem funkce člena parlamentu (zaznamenává se jméno dárce, druh daru a doba, kdy došlo k jeho darování),
 - zahraniční cesty a návštěvy pokud nejsou jejich náklady plně hrazeny státními fondy, politickou stranou, jejímž je člen parlamentu členem nebo pokud je nehradí sám a pokud má návštěva či cesta spojitost s jeho členstvím v parlamentu (uvádí se jméno dárce, doba cesty a jméno navštívené země, resp. země),
 - jakákoliv finanční částka, finanční výhoda, dar apod. získané od veřejných úřadů, organizací nebo jednotlivců z cizích zemí, pokud jejich hodnota výrazně přesahuje 2000 dánských korun a pokud takové platby mají spojitost s členstvím v parlamentu (uvádí se jméno dárce, druh platby a doba platby),
 - zájmy ve společnostech, jejichž hodnota zřetelně přesahuje 50 000 dánských korun (uvádí se jméno společnosti, resp. společností),
 - dohody finanční povahy s dřívějšími zaměstnavateli, včetně dohod týkajících se pokračování výplat mzdy či zachování zaměstnaneckých výhod, penzijních práv atd. po dobu členství v parlamentu (uvádí se druh dohody a jméno zaměstnavatele),
 - dohody týkající se zaměstnání apod. uzavřené s budoucími zaměstnavateli, a to i když člen parlamentu nezačne vykonávat zaměstnání do té doby než ukončí své členství v parlamentu (uvádí se druh dohody a jméno zaměstnavatele).

V prohlášení není nutné uvádět finanční částku a hodnotu finančních zájmů či částku získanou za výkon činností. Zpráva se podává na stanoveném formuláři úředníkovi jmenovanému předsednictvem parlamentu ve lhůtě jednoho měsíce od zahájení zasedání nově zvoleného parlamentu (ale také např. ve lhůtě jednoho měsíce od doby, kdy se náhradníci poslanců ujali své funkce). Pokud po podání zprávy dojde ke změně v uvedených skutečnostech, je třeba uvedenou změnu zaregistrovat, a to ve lhůtě jednoho měsíce od doby, kdy se s ní bylo možné seznámit.

Ve lhůtě dvaceti pracovních dnů po vypršení lhůty pro podávání prohlášení následující po volbách do parlamentu (deset pracovních dnů po vypršení lhůty pro podávání informací o změnách v prohlášení) je nutné, aby byla prohlášení přístupná veřejnosti. Ke zveřejnění se však vyžaduje písemný souhlas člena parlamentu, který je nutné každoročně obnovit.

Členové vlády zveřejňují informace týkající se politických aktivit, výkonu čestných funkcí a členství v profesních společnostech shodně jako poslanci. (Jen) s jejich souhlasem mohou být jejich majetková prohlášení a prohlášení o zájmech zveřejněna na webových stránkách předsedy vlády.

Na základě politické dohody parlamentních stran bylo vytvořeno v rámci parlamentního výboru právně nezávazné tzv. „schéma pro otevřenost“. Na základě této iniciativy členové vlády dobrovolně vykazují své měsíční náklady (včetně cestovních nákladů), obdržené dary a další relevantní informace.

B. Zákaz podnikatelských aktivit

Po jmenování členem vlády musí osoba odstoupit z aktivních funkcí ve společnostech, institucích a obchodních korporacích. Pro dobu po ukončení vládní funkce není stanoveno v tomto směru žádné omezení.

Estonsko

A. Úprava prohlášení

Problematika podávání prohlášení o střetu zájmů byla upravena zejména v antikorupčním zákoně z 27. ledna 1999. Nyní platí nový antikorupční zákon z r. 2014. Zákon se vztahuje na držitele veřejných funkcí, ať už státních nebo územních samosprávných celků nebo státní zaměstnance vykonávající administrativní činnost. Tato povinnost se vztahuje mimo jiné na členy parlamentu, na prezidenta a na členy vlády.

Osoby, na něž se zákon vztahuje, podávají prohlášení o hospodářských zájmech, ve kterém uvádějí informace o:

- nehmotném majetku,
- vozidlech evidovaných ve státním registru,
- vlastnictví akcií, jiných cenných papírů a podílů,
- dlužích a ručitelských závazcích bankám a jiným osobám, pokud dlužná částka přesahuje částku jejich platu za období šesti měsíců nebo zákonem pevně stanovenou částku ročně v případě, že nemají za funkci plat,
- dalším příjmu (mzda a další odměna),
- za poslední rok přijaté příjmy, nad určenou částku
- garantované zisky, nad určenou částku
- příjmy z dividend a další, podléhající zdanění
- informace o činnostech mimo vlastní úřední činnost, založené na jakémkoliv smluvním základě, o činnostech, které by mohly vzbudit pochybnost o deklarantově nestrannosti v úřadu,
- informace o právech, věcech a podílech ve spoluvlastnictví, popř. podílech založených na manželské smlouvě

Prohlášení se podává každoročně jeden měsíc po vypršení lhůty pro podání daňového přiznání nebo ve lhůtě jednoho měsíce poté, kdy začal veřejný činitel svoji funkci vykonávat. Pokud se po tom, co veřejný činitel podal prohlášení, výrazně změní skladba nebo rozsah jeho majetku o v zákoně stanovenou částku, musí podat ve lhůtě jednoho měsíce poté, co ke změně došlo, nové prohlášení. Někteří činitelé jsou podle zákona povinni podat prohlášení ještě ve lhůtě dvou let poté, kdy opustili svou funkci.

Prohlášení veřejných činitelů jsou zveřejňována (kromě některých osobních údajů a finančních údajů) v příloze úředního věstníku.

Úřad, který prohlášení shromažďuje, je povinen kontrolovat a ověřovat správnost. Návrh na ověření může podat i každý občan, který se dozví o nesprávnosti přiznání.

B. Zákaz podnikatelských aktivit

Pro členy vlády platí omezení výkonu dalších funkcí v rozsahu § 4 zákona o vládě z roku 1995, částečně zpřísněného, když vstoupil v platnost protikorupční zákon. Člen vlády republiky nesmí mimo povinností z funkce člena vlády podle zákona o vládě vykonávat jakékoliv činnosti nebo postavení nebo působit na základě pracovní smlouvy, nebo poskytovat služby na základě smlouvy, s výjimkou vědecké a pedagogické práce. Člen vlády musí neprodleně informovat vládu písemně, pokud je členem nebo má v úmyslu působit s výjimkou služebních povinností v orgánu obchodní společnosti nebo jako partner právnické osoby být členem řídicího nebo kontrolního orgánu společnosti. Vláda může zakázat členu i (zákonem povolenou) vedlejší aktivitu, která by mohla mít za následek narušení jeho pracovních povinností.

Finsko

A. Úprava prohlášení

Podávání zpráv o osobních zájmech je pro členy finského parlamentu povinné od 22. dubna 2015. Do tohoto roku bylo předkládání zpráv členy parlamentu dobrovolné. Část 76a jednacího řádu parlamentu stanoví povinnost předkládat zprávu o osobních zájmech. Pro ministry je podávání prohlášení povinné.

Členové parlamentu každoročně na příslušném formuláři podávají zprávu o činnostech, které vykonávají mimo svoji parlamentní funkci a o svých finančních závazcích. Přehled musí podat do konce června⁴. První povinné prohlášení budou poslanci odevzdávat v roce 2016. Údaje jsou zveřejňovány na webových stránkách parlamentu. Současně s těmito údaji je zveřejněno, v jakých orgánech parlamentu poslanec pracuje. Pokud dojde během roku k výrazné změně majetkových poměrů, je poslanec povinen tuto změnu do dvou měsíců ohlásit. Členové parlamentu jsou povinni také předkládat oznámení o darech, způsobu hrazení cest, které nebyly hrazeny z veřejných zdrojů nebo jimi osobně. Pokud je poslanec členem vlády, je požádán, aby prohlášení předložil také, protože forma zveřejňování poslaneckých prohlášení zaručuje lepší dostupnost pro veřejnost. Dále se deklarují dary, cestovní náklady a vstupenky hrazené třetí stranou, pokud přesahují stanovený limit, a to úředního i neúředního charakteru, ne však charakteru rodinného. Detaily deklarace poslanců i ministrů stanoví zvláště nová instrukce rady předsedy parlamentu z 9. 3. 2015.

Ministři jsou, v souladu s čl. 63 ústavy a čl. 29 jednacího řádu parlamentu povinni bezodkladně po tom, kdy byli jmenováni, podat parlamentu zprávu o svých obchodních aktivitách, obchodních podílech, jiném důležitém majetku, o jiných povinnostech, které mají mimo své ministerské funkce a také o jiných zájmech, které by mohly mít význam při výkonu funkce člena vlády. Tato povinnost je vymezena širěji a detailněji než zpráva podávaná poslanci.

O vládním sdělení, které obsahuje zprávu ministra, se může vést rozprava na plenární schůzi parlamentu, nicméně parlament není oprávněn na podkladě tohoto sdělení přijmout jakékoli rozhodnutí. Informace, která se týká osobních zájmů ministrů, je publikována v parlamentních dokumentech a je též zpřístupněna na webových stránkách Parlamentu.

Francie

Francie dříve upravovala jen trestněprávní záležitosti. Častým problémem Francie byl výkon více volených veřejných funkcí najednou, což bylo nedávným zákonodárstvím omezeno. V r. 2013 byl přijat organický zákon o transparentnosti politického života (11. 10. 2013, 2013-97).

A. Úprava prohlášení

Povinnost oznamovat aktiva a majetek se ve Francii týká podle nového zákonodárství osob kandidujících na prezidenta republiky, do parlamentu, do Evropského parlamentu, na funkce hejtmana, starosty, a na další volené funkcionáře místních úřadů a dále těch, kteří vedou veřejné podniky. Povinnost zveřejnit aktiva a majetek se týká členů vlády. Netýká se členů rodiny funkcionáře. Na základě nové legislativy musí od 1. 2. 2014 zvolení funkcionáři oznamovat také osobní zájmy. Povinná osoba musí uvést jak majetek ve svém vlastnictví, tak i majetek, který jí náleží ve spoluvlastnictví či v rámci společného jmění manželů. Úřad poskytne formulář i rady, jak prohlášení vyplnit tak, aby bylo co nejpřesnější. Majetek se oceňuje ke dni sepsání prohlášení

⁴ První povinné prohlášení budou poslanci odevzdávat v roce 2016.

stejným způsobem, jaký je užíván u oceňování majetku pro účely poplatku z bezúplatného převodu majetku. V průběhu mandátu, pokaždé když to shledají potřebným, musí povinné osoby informovat úřad i o podstatných změnách, které se jejich majetku dotýkají. Další prohlášení se odevzdává maximálně dva a minimálně jeden měsíc před skončením funkce.

Administrativou střetu zájmů se zabývá vysoký úřad – Haute autorité pour la transparence de la vie publique.

Od roku 2011 platí novela trestního zákoníku, na základě které je odevzdání nepravdivého oznámení o aktivech a majetku trestným činem.

B. Zákaz podnikatelských aktivit

Člen vlády nesmí podle čl. 23 francouzské ústavy vykonávat žádnou volenou veřejnou funkci na celostátní úrovni. Stejně tak nesmí vykonávat žádnou pracovní činnost ve veřejném sektoru. Dále nesmí vykonávat žádné zaměstnání. Jiná právem stanovená omezení zatím Francie nemá. Omezení pro dobu po skončení funkce nejsou stanovena.

Itálie

A. Úprava prohlášení

Poté, co byl v roce 2012 přijat protikorupční zákon, vydala vláda v březnu 2013 nařízení (legislativní dekret) o transparentnosti informací ve veřejné správě,⁵ podle kterého musí být zveřejněna přiznání majetku a aktiv zvolených a jmenovaných funkcionářů a jejich příbuzných do druhého stupně. Předpis vychází z principu, že právo občana na informaci v tomto směru je pravidlem a výjimka musí být výslovně stanovena zákonem. Tento systém zveřejnění majetku se vztahuje na zvolené a jmenované funkcionáře na národní, krajské i místní úrovni, včetně těch, kteří vykonávají krátkodobé úkoly jménem veřejné správy.

B. Zákaz podnikatelských aktivit

V souladu s částí 1 a 2 zákona č. 215 z roku 2004⁶ se na předsedu vlády, ministry a náměstky ministrů vztahují omezení vyplývající z definice střetu zájmů. Předseda vlády, ministři a náměstci ministrů nesmí vykonávat jinou veřejnou funkci, s výjimkou výkonu mandátu člena parlamentu, nesmí vykonávat žádnou funkci ve veřejnoprávních institucích, nesmí být zapojeni do činnosti obchodních společností nebo jiných ziskových společností. Dále nesmí vykonávat žádné činnosti jako samostatně výdělečné osoby a nesmí ani poskytovat bezplatné konzultace veřejným nebo soukromým společnostem, nesmí ani vykonávat vedoucí funkce v profesních společnostech (komorách). Pokud řídili před vstupem do vlády vlastní podnik, musí jmenovat obchodního jednatele, který je po dobu výkonu vládní funkce zastoupí. Omezení výkonu uvedených funkcí platí ještě dvanáct měsíců po ukončení vládního angažmá.

Nařízení (legislativní dekret) z r. 2013 uvedené výše stanovuje dále nová pravidla neslučitelnosti funkcí a zákazu zastávání určité veřejné manažerské pozice v případech, kdy byl funkcionář v minulosti odsouzen za trestný čin proti veřejné správě, ať už soudem první nebo druhé instance. Taktéž stanovuje neslučitelnost mezi zastáváním veřejné funkce a vedením společnosti vlastněné státem nebo kontrolované státem nebo společností, která je vedena nebo financována veřejnou správou, stejně jako neslučitelnost mezi výkonem veřejné funkce a jmenovaného politika.

⁵<http://www.gazzettaufficiale.it/eli/id/2013/04/19/13G00081/sg>, 27. 3. 2015

⁶La legge 20 luglio 2004, n. 215 norme in materia di risoluzione dei conflitti di interessi

Kanada⁷

Kanadský přístup ke střetu zájmů je podobný jako ve Velké Británii, ale podstatně přísnější. Kanada má Komisaře/Komisařku pro střet zájmů a etiku, která pracuje v rámci kanadského parlamentu. Komisařka zejména vykládá na žádost činitelů normy a uspořádává registr důvěrných a veřejných prohlášení činitelů (nejen poslanců a senátorů).

Základním předpisem pro exekutivu je Federální zákon o odpovědnosti (Federal Accountability Act) z r. 2006. Další předpisem je Conflict of Interest Act z r. 2007. Pro poslance je závazný „Conflict of Interest Code for Members of the House of Commons.“ Tento poslední předpis je méně přísný než předpisy pro členy vlády, na členy vlády (i když jsou poslanci) se tedy aplikují výše uvedené předpisy a další normy. Podle „Conflict of Interest Act“ je činitel v konfliktu zájmů, pokud vykonává úřední pravomoc, povinnost nebo funkci tak, že opatřuje výhodu pro soukromý zájem nebo zájem příbuzných nebo přátel, nebo nesprávným způsobem pro soukromé zájmy jiných osob (čl. 4 předpisu).

A. Úprava prohlášení

Do 60 dnů od jmenování musí člen vlády odevzdat Komisaři pro střet zájmů a etiku **důvěrnou zprávu** popisující aktiva, dluhy, příjmy a určité činnosti:

- popis všech aktiv činitele včetně přibližné hodnoty
- popis všech dluhů a závazků, včetně vyčíslení každého
- příjmy během posledních 12 měsíců před jmenováním a příjmy, na které má činitel nárok z dřívějších smluv 12 měsíců po jmenování
- popis činností podle čl. 15 aktu, které měl činitel 2 roky před jmenováním
- popis činnosti v dobročinných a neziskových subjektech, které měl činitel 2 roky před jmenováním
- popis činností jako správce majetku (trustee), exekutor, likvidátor dědictví, advokát, které měl činitel 2 roky před jmenováním
- kteroukoliv další informaci, kterou činitel považuje za významnou z hlediska střetu zájmů

Jen pro členy vlády platí, že doplní, pokud je to racionální, stejné údaje ohledně členů své rodiny.

Dále je člen vlády povinen nahlásit popis všech benefitů, které má dostat on sám nebo členové jeho rodiny nebo partnerství, v rámci něhož pracuje, nebo soukromá společnost, ve které má zájem či podíl, a to během 12 měsíců od započetí funkce, jako výsledek smlouvy s veřejným sektorem (zpráva musí popisovat, o jakou záležitost jde a druh smlouvy.)

Pokud dojde ke změně u údajů, které se musí hlásit do důvěrné zprávy, je činitel povinen vyplnit u komisaře zprávu popisující změnu.

Pokud souhrnná hodnota darů nebo výhod přijatých v úřadě činitelem nebo členem jeho rodiny přesáhne 200 dolarů z jednoho zdroje (kromě příbuzných a přátel) ve 12 měsíčním intervalu, činitel je povinen přiznat dary a výhody do 30 dnů ode dne kdy přesáhl hodnoty 200 dolarů.

Veřejně musí člen vlády poskytnout prohlášení

- o podjatosti
- o všech aktivech, pokud nemají výjimku z předpisu, během 120 dnů po jejich obdržení
- o mimoúřední činnosti odsouhlasené Komisařkou, během 120 dní od jejich započetí
- všechny dovolené dary (viz zákaz darů výše) nebo jiné výhody (kromě od příbuzných a přátel), jejichž hodnota je 200 dolarů a více, do 30 dní od jejich přijetí
- cesty, které činitel přijal z kteréhokoliv zdroje, do 30 dní od přijetí, s identifikováním zdroje a okolností, za kterých byly přijaty

⁷<http://ciec-ccie.parl.gc.ca/EN/InformationFor/Pages/MembersOfTheHouseOfCommons.aspx>, 30. 3. 2015

B. Zákaz podnikatelské činnosti

Člen vlády má zákaz přijímání jakýchkoli darů nebo výhod, které by mohly rozumně být považovány za ovlivnění při výkonu úřadu. Dále má zákaz přijímat cesty nekomerčními charterovými nebo soukromými letadly za jakýmkoli účelem kromě úředního nebo naléhavého nebo kromě cest odsouhlasených Komisařkou.

Má zákaz být stranou smlouvy s veřejnoprávní korporací, podle které by získal benefity, zákaz mít podíly v soukromé korporaci nebo být smluvně zavázán s veřejným sektorem, pokud má soukromá strana z tohoto benefity, pokud mu to Komisařka nepotvrdí, že nejde o střet zájmů.

Má zákaz uzavřít smlouvu nebo zaměstnanecký vztah, v rámci úřední funkce, s manželkou, partnerem, dítětem, sourozencem nebo rodičem, nebo jim povolit pro něj pracovat.

Má zákaz být jinde zaměstnán, což zahrnuje:

- vykonávat profesi (s výjimkou profesí dovolených Komisařkou, např. v době dovolení praktikovat zaměstnání, které není v konfliktu zájmů za účelem udržení kvalifikace, aniž by šel plat)
- vykonávat management (řídicí činnost) nebo operativní nebo obchodní nebo podnikatelskou činnost
- pokračovat v práci ředitele nebo vedoucího v obchodní společnosti nebo organizaci. Výjimkou je Komisařkou povolené řízení nebo organizování v organizacích filantropických, charitativních nebo neziskových (pokud není pochybnost o neexistenci střetu zájmů).
- mít funkci v odborech nebo profesních organizacích
- pracovat jako placený konzultant
- být aktivním partnerem v podnikání (partner in partnership)
- osobně ručené fondy, pokud jsou ve střetu zájmů

Kontrola předpisů

Komisařka může vést prověřování povinností osob (nejen členů vlády) na písemnou žádost poslance nebo senátora, který uvedl racionální důvody k tomu, že činitel nebo bývalý činitel porušil zákona. Dále může vést prověřování z vlastní iniciativy. Trest dává komisařka, a to pokutu za nesplnění požadavků. Soudní přezkoumání není přípustné.

Litva

A. Úprava prohlášení

Střet zájmů upravuje zákon o úpravě veřejných a soukromých zájmů ve státní službě, původně z r. 1997, několikrát pozměněný.

Funkcionáři státu včetně ministrů a dalších úředníků a včetně ředitelů převážně státních podniků musí odevzdávat deklarace o aktivech, dlužích, majetcích včetně vozidel, darech a dalších záležitostech (např. obchodních partnerech, vykonaných transakcích za příslušné období), a to při vstupu do funkce, jednou ročně a při ukončení funkce. Přiznání se rovněž týká rodiny. Viz práce PI 1159.

Úřadem, který kontroluje střet zájmu, je Hlavní úřední etická komise. Za nesplnění se udělují tresty podle jiných zákonů. Některá přiznání jsou veřejná ex lege a uveřejňují se ve věstníku, ostatní se poskytují podle rozhodnutí úřadu. Některé pravomoci ve střetu zájmů má i daňový úřad. Rovněž se musí hlásit i osobní zájem ad hoc.

B. Zákaz podnikatelských aktivit (čl. 12 zákona)

Funkcionáři státu, kteří jsou povinni podávat prohlášení, nesmí zastupovat stát nebo samosprávné jednotky, pokud se jedná o osobu, se kterou je pojí osobní zájem. Pokud se jedná o všechny typy

podniků, v nichž má funkcionář 10% podíl (nebo jeho příbuzní). Veřejný funkcionář nesmí zastupovat ani bránit zájmy soukromé osoby nebo osoby skupin osob s výjimkou právního zastoupení. Veřejný funkcionář nesmí používat svou funkci k soukromým zájmům. Veřejný funkcionář nesmí přijímat dary, pokud to může být ve střetu zájmu.

Veřejný funkcionář musí nahlásit všechny návrhy, které obdrží, pokud jsou ve střetu zájmů.

C. Omezení po skončení výkonu funkce

Po opuštění funkce je zakázáno po 1 rok přijetí zaměstnání, pokud osoba, která by jej zaměstnala, byla dotčena výkonem jeho bývalé správní, kontrolní nebo jiné funkce.

V prosinci 2011 přijal parlament zákon o majetkovém přiznání fyzických osob a nenahlášených příjmech. Obyvatelé (nejen úředníci veřejné správy) byli povinni nad určité hodnoty podat prohlášení o aktivech. Cílem bylo, aby se usnadnily audity.

Lotyšsko

A. Úprava prohlášení

Střet zájmu, tedy prohlášení i další záležitosti upravuje zákon o prevenci konfliktu zájmů v činnostech veřejných činitelů, který byl přijat v r. 2003, naposled novelizován v r. 2010. Zákon se vztahuje na následující veřejné činitele:

- prezidenta republiky,
- poslance
- předsedu a ostatní členy vlády
- vedoucího Kanceláře prezidenta republiky a jeho náměstký, předsedu Kanceláře parlamentu a jeho náměstký,
- poradce prezidenta republiky i poradce, tajemníky a vedoucí úřadu předsedy vlády, úřadu místopředsedy vlády, ministra pro zvláštní úkoly a státního ministra,
- guvernéra litevské národní banky, jeho náměstký a členy Bankovní rady,
- generálního kontrolora, členy rady Státního kontrolního úřadu,
- předsedu Ústřední volební komise, jeho náměstký a tajemníka Ústřední volební komise,
- ředitele Úřadu na ochranu ústavního systému a jeho náměstký,
- vedoucího Úřadu pro prevenci a boj s korupcí a jeho náměstký,
- ředitele úřadu pro Prevenci praní špinavých peněz a jeho náměstký,
- ředitele Národního úřadu lidských práv a jeho zástupce,
- členy Rady pro rozhlasové a televizní vysílání, členy Rady Komise veřejných služeb a členy Rady pro finance a kapitálový trh,
- předsedy městských (obecních a okresních) rad samosprávných celků, předsedu výkonného útvaru samospráv
- radní městských (obecních a okresních) rad samosprávných celků,
- vedoucí státních nebo samosprávných institucí a jejich náměstký,
- zaměstnance v obecné i specializované státní službě,
- členy rad nebo představenstev kapitálových společností, ve kterých má stát nebo samosprávný celek podíl vyšší než 50 %,
- členy rad a představenstev kapitálových společností, jejichž zřizovatelem je stát nebo samosprávný celek,
- správce státního kapitálového podílu nebo kapitálového podílu samosprávného celku a jimi zmocněné osoby,
- soudce, státní zástupce, notáře a správce vázané přísahou
- profesionální vojáky a zaměstnance Národních ozbrojených sil (včetně tajných služeb) a další funkce,

přidané do zákona v r. 2009.

Za veřejné funkcionáře se považují i osoby, které jsou v rámci výkonu své funkce ve státních úřadech nebo úřadech samosprávy oprávněni vydávat administrativní akty, vykonávat kontrolní nebo vyšetřovací funkce či ukládat sankce těm, kteří nejsou pod jejich přímou či nepřímou kontrolou anebo jsou oprávněni zacházet s majetkem státu nebo samosprávného celku.

Veřejní funkcionáři podávají v průběhu své funkce několik prohlášení v různých lhůtách – při převzetí úřadu, za rok, při ukončení úřadu (čl. 23 zákona, lhůty se různí podle funkcí). Prohlášení se podávají elektronicky na formuláři, a to Státní službě pro daně (s výjimkou tajných služeb, viz níže).

Ve všech prohlášeních, které je veřejný funkcionář povinen podávat, se uvádějí tyto údaje (čl. 24 zákona):

- informace o jiných funkcích, které zastává a informace o smluvním či povoleném výkonu pracovní činnosti,
- informace o nemovitém majetku v jeho vlastnictví či v jeho držbě,
- informace o tom, že je soukromým podnikatelem, o obchodních společnostech, v nichž je společníkem nebo spoluvlastníkem i informace o svých cenných papírech
- informace o dopravních prostředcích, jichž je vlastníkem či držitelem,
- informace o hotovostních a bezhotovostních úsporách, pokud jejich částka přesahuje dvacetinásobek minimální měsíční mzdy,
- informace o jakémkoliv příjmu za období, za něž se prohlášení podává,
- informace o jakékoli transakci, jejíž hodnota přesáhla dvacetinásobek minimální měsíční mzdy a o jejích smluvních stranách,
- informace o hodnotě závazků, pokud přesahují dvacetinásobek minimální měsíční mzdy a o příslušném dlužníku či věřiteli,
- informace o poskytnutých půjčkách, pokud jejich celková hodnota přesahuje dvacetinásobek průměrné měsíční mzdy a
- jakoukoliv další informaci, kterou si přeje v prohlášení výslovně uvést.

První prohlášení veřejní činitelé odevzdávají ve lhůtě jednoho měsíce ode dne, ve kterém bylo rozhodnuto o jejich jmenování do funkce, o jejich volbě či o jejich schválení ve funkci nebo ode dne, kdy se funkční období členů Sejmu a členů samosprávných městských, obecních a okresních rad dostalo do souladu s právem.

Další prohlášení podávají jednak pro aktuální rok vždy k 1. dubnu, a pokud zastávali veřejný úřad po dobu delší tří měsíců, také po skončení výkonu veřejné funkce ve lhůtě 15 dnů od jejího skončení. Prezident republiky, členové Sejmu, předseda vlády, předsedové samosprávných městských rad a někteří další veřejní činitelé podávají prohlášení i poté, kdy skončil výkon jejich povinností plynoucí z jimi zastávané veřejné funkce, a to ve lhůtě 24 měsíců po skončení výkonu těchto povinností.

Většina veřejných činitelů odevzdává prohlášení Státní službě pro daně (s výjimkou těch, kteří pracují ve státních bezpečnostních úřadech a kteří svá prohlášení odevzdávají Úřadu pro ochranu ústavního systému). Prohlášení jsou částečně přístupná veřejnosti na požádání (kromě částí, ve kterých jsou informace o osobním identifikačním čísle a o bydlišti veřejného činitele, jeho příbuzných a jiných osob uvedených v prohlášení a o smluvních stranách). Prohlášení nejvyšších činitelů jsou veřejná (čl. 26 odst. 6 zákona).

B. Zákazy činností

Zákon dále upravuje neslučitelnost výkonu funkce činitele s jinými funkcemi.

Dále upravuje omezení obchodních činností, a to velmi široce. Jedná se o následující části:

Čl. 9 – restrikce obdržení příjmu

Činitel smí obdržet příjem u funkcí, kde není nařízena neslučitelnost, stejně jako příjem z obchodních

aktivit a dalších zdrojů, pokud to není zákonem zakázáno.

To platí zejména s výjimkou případu, kdy je kombinována funkce poslance s předsedou vlády, ministrů nebo parlamentních sekretářů, tehdy je možno pobírat jen jediný plat.

Činitel nesmí pobírat příjem od společností, které jsou zaregistrovány v daňových rájích.

Činitel nesmí, pokud je zástupcem státu (nebo samosprávy) v obchodní společnosti, a ještě 3 roky po skončení funkce zástupce, pobírat žádné příjmy, dary ani kapitálové benefity nebo podíly za výkon funkce zástupce, a to ani nepřímé (přes třetí osoby) ani prostřednictvím výkonu jiné funkce.

Čl. 10 zákona – restrikce obchodních aktivit

Osoby – nejvyšší představitelé exekutivy a jejich zástupci včetně členů vlády a vedoucích úřadů – tedy osoby uvedené výše s výjimkou zejména poslanců, stejně jako jejich příbuzní, nesmí být podílníky ani partnery obchodních společností, ani jednotlivými podnikateli, které plní zakázku pro potřeby státu nebo samosprávy, s výjimkou případů, kdy je to potvrzeno jako výsledek otevřené soutěže. Toto platí i dva roky po skončení úřadu. Člen představenstva společnosti, ve které je vyšší než 50% podíl státu nebo veřejné osoby, nesmí být podílníkem ani partnerem v jiné společnosti ani jednotlivým podnikatelem, pokud by tyto společnosti nebo podnikatel získával finanční zdroje od této osoby, s výjimkou získání kontraktu v otevřené soutěži.

Podobná direktiva platí pro starosty, jejich zástupce a radní, výkonné ředitele samospráv a jejich zástupce, stejně jako hlavy regionů, měst apod.

Výjimka o otevřené soutěži neplatí, pokud byla vyhlášena veřejná soutěž, a činitel, o něhož jde, participuje na výběru komise nebo je výběrová komise činiteli nějakým způsobem podřízená.

Čl. 11 a 12 zákona – restrikce předpojatosti

Činitel nesmí připravovat nebo vydávat administrativní rozhodnutí, pokud jsou v něm on nebo jejich příbuzní finančně nebo osobně zainteresováni. Podobné restrikce platí pro kontrolní činnost, sankční činnost a další činnosti veřejného činitele (výjimka je stanovena pro prezidenta, poslance a některé další činitele).

Čl. 13- omezení pro přijímání darů

Za dary nejsou považovány jen květiny, suvenýry a knihy, pokud nepřesáhnou v ročním úhrnu výši minimálního měsíčního platu, benefity a garance, které jsou povoleny zákonem a služby, poskytované firmami, které jsou veřejně přístupné (hry apod.). Dále jsou povoleny některé dary od zahraničních partnerů, pokud to bylo dovoleno registrem darů. Dále čl. 14 stanoví omezení pro přijímání peněžitých darů a podpor (donations). Dále je upraven zákaz doplňkových odměn a reklamy.

Zvláště je upravena ještě odpovědnost hlavy státu nebo představitele samosprávy za jednání podřízených, které je ve střetu zájmů hlavy státu nebo samosprávy /novela z r. 2005/.

Osoby jsou odpovědné za porušení zákona podle zvláštních předpisů, zejména v rámci občanskoprávní odpovědnosti. Příjem, který byl získán prostřednictvím porušení zákona, nebo poměrná část, se považuje za škodu. Pokud osoba nenahradí škodu dobrovolně, je žalována.

K prosazení zákona je stanovena zvláštní agentura, tzv. KNAB.

C. Omezení po skončení výkonu funkce

Veřejný činitel státu i samosprávy podle předchozí úpravy do dvou let od skončení funkce nesmí dostat majetek jako podnikatel, nesmí se stát podílníkem nebo partnerem nebo začít vykonávat manažerskou funkci ve vztahu k obchodním společnostem, vůči nimž jako veřejný činitel nebo jako zástupce státu přijímal rozhodnutí.

Maďarsko

A. Úprava prohlášení

Veřejní funkcionáři (v zásadě každý s rozhodovací pravomocí nebo provádějící kontrolní činnost), stejně jako soudci a státní zástupci, jsou povinni předložit podrobné oznámení o majetku, aktivech a osobních zájmech sebe i svých rodinných příslušníků. Oznámení o majetku a střetu zájmů od členů vlády a vysoce postavených veřejných funkcionářů a členů parlamentu jsou dostupná na internetu. Data týkající se členů rodiny nejsou publikována.

Neexistuje žádné nezávislé přezkoumání, které by ověřovalo pravdivost oznámení o majetku nebo střetu zájmů vysoce postavených zvolených nebo jmenovaných funkcionářů. V případě podezřelého nebo neodůvodněného navýšení majetku lze zahájit daňové řízení.

B. Zákaz podnikatelských aktivit

Podle § 38 zákona o právním postavení členů centrálních vládních úřadů a o právním postavení členů vlády odvolá prezident na návrh předsedy vlády ministra, který do třiceti dnů od jmenování do funkce neodstraní případný střet zájmů. Střet zájmů je definován v čl. 8 zákona. Toto ustanovení se ovšem týká pouze členů vlády, kteří nejsou členy parlamentu. Ministři, kteří jsou současně členy parlamentu, se řídí ustanovením zákona o právním postavení členů parlamentu. Rozdíl je především v systému kontroly, která náleží parlamentu. Mandát člena vlády zaniká automaticky po vzniku okolností, které by mohly vést ke střetu zájmů. Pravomoc rozhodnout tyto okolnosti pro členy vlády neposlance má předseda vlády.

Státní zaměstnanci a členové vlády nadto nesmí vykonávat žádnou další výdělečnou činnost, včetně členství v dozorčích radách společností nebo družstev. Dále nesmí vykonávat řídicí funkce v nadacích a nesmí působit v advokacii. Výjimkou je působení v orgánech společností, které vyplývají z plnění služebních povinností. Výkon těchto funkcí nesmí být žádným způsobem honorován.

C. Omezení po skončení výkonu funkce

Pokud jde o omezení výkonu některých funkcí po skončení vládního angažmá, vztahuje se omezení v tomto směru jen na členy vlády, kteří byli současně členy parlamentu. Článek 14b zákona o právním postavení členů parlamentu totiž členům parlamentu stanoví zákaz vykonávat řídicí funkce nebo funkce v dozorčích radách společností vykonávajících podnikatelskou činnost ještě dva roky po skončení mandátu.

Polsko

A. Úprava prohlášení

Právní úprava podáváníí osvědčení o střetu zájmů je pro poslance a senátory obsažena zejména v zákoně o výkonu mandátu poslance nebo senátora, z 29. června 1996, novelizovaném naposledy v r. 2015. Pro ostatní veřejné funkcionáře včetně členů vlády je úprava obsažena v zákoně z 21. srpna 1997 - zákon o omezení výkonu ekonomické činnosti osobami plnícími veřejné funkce (*o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne*, jinak též antikorupční zákon), rovněž novelizovaný.

Členové vlády (a další veřejní funkcionáři na celostátní i regionální úrovni) jsou povinni předložit souhrnné oznámení o majetku na začátku i na konci výkonu funkce. Ústřední protikorupční úřad je zodpovědný za ověřování těchto oznámení. Na základě návrhu veřejného ochránce práv z dubna 2014 se nyní plánuje zefektivnit celý systém. Podle odborné literatury je nezbytné odstranit nejasnosti ohledně toho, kdo přesně podléhá těmto ustanovením zákona.

Členové vlády musí oznamovat veškeré činnosti a veškeré příjmy, ať byly získány v soukromé nebo

veřejné funkci či zaměstnání nebo živnosti; musí uvádět dary, jejichž hodnota přesahuje 50 % minimální mzdy; musí přiznávat zahraniční a domácí cesty nesouvisející s výkonem funkce, pokud nejsou hrazeny jím samým nebo jeho rodinným příslušníkem, zaměstnavatelem rodinného příslušníka nebo politickou stranou. Dále je nutno hlásit angažovanost v nadacích a obchodních společnostech, pokud je příslušná činnost podle zákona povolena, i když nepobírá odměnu.

Byly vydány vzory formulářů, které se musí odevzdávat.

Nesplnění některých povinností může splnit skutkovou podstatu dvou trestných činů, trestem může být odnětí svobody až na 5 let. Jinak se jedná o odpovědnost služební a kárnou.

Registr, obsahující zákonem stanovené údaje, vede ústřední protikorupční úřad (státní volební komise), registr je umístěn v zákonem dané podobě na jejich webových stránkách.

B. Zákaz podnikatelských aktivit

Zákaz podnikatelský aktivit⁸ rovněž upravuje zákon o omezení výkonu ekonomické činnosti osobami plnícími veřejné funkce (antikorupční zákon). A to pro řadu výkonných funkcí centrálních, regionálních i místních v Polsku. Čl. 4 zákona stanoví, že je zakázáno:

- být členy správní, dozorčí rady nebo kontrolní komise právnických firem obchodních společností
- mít zaměstnání nebo jiný pracovní poměr v obchodních společnostech, které by mohly vést k podezření z jejich podjatosti nebo z existence vlastního zájmu,
- být členy správní a dozorčí rady a kontrolní komise družstva, s výjimkou dozorčích rad bytových družstev,
- být členem správní rady nadace, která provádí hospodářskou činnost
- vlastnit v obchodních společnostech více než 10% akcií nebo ovládat více než 10% základního kapitálu v každé z těchto společností,
- podnikat na vlastní účet, nebo společně s jinými nebo nechat si spravovat tyto činnosti nebo být mandatářem nebo správcem těchto činností (nevztahuje se na výrobní operace v zemědělství, pokud jde o rostlinné a živočišné výroby, ve formě a rozsahu rodinné farmy).

Kromě toho, podle čl. 7 odst. 1 zákona, osoby, na které se zákon vztahuje, nesmí být podnikateli ani vykonávat činnosti, které patří do pojmu podnikatel. To platí do jednoho roku po výkonu veřejné funkce.

Střet zájmů u těchto funkcí je podle antikorupčního zákona trestán různým způsobem, možné je v některých případech i zbavení úřadu. Volba zakázané osoby do funkce v obchodní společnosti je ze zákona podle uvedeného zákona neplatná.

Podle rozhodnutí polského Ústavního soudu a Nejvyššího správního soudu byla některá ustanovení zákona podrobena ústavní kontrole, nebyla shledána protiústavní.

Rakousko

V Rakousku je problematika střetu zájmů upravena pro všechny veřejné funkcionáře v jednom zákoně - Unvereinbarkeits- und Transparenz- Gesetz, který reguluje jak podávání oznámení o činnosti, tak podávání sdělení o majetku. Část tohoto zákona byla přijata ve formě ústavního zákona.

Ustanovení § 1a zákona stanoví, že jmenované osoby nesmí vykonávat služby lobbisty za třetí osoby. V dalších aspektech je vystupování za politické a hospodářské zájmy povolené, pokud jsou dodrženy povinnosti ohlášení podle tohoto zákona, které jsou uvedeny níže.

⁸ Makowski, G. a další, Konflikt interesow w polskiej administracji rządowej – prawo, praktyka, postawy urzedników, Varšava: Fundacja Batorego, 2014. A. Rzetecka-Gil, Ustawa o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne. Komentarz, LEX, stan prawny na 15 marca 2009 roku.

A. Úprava prohlášení a zákaz podnikatelských aktivit: Oznámení o výkonu zaměstnání

Toto oznámení musí neprodleně po nástupu do funkce podat členové spolkové vlády, státní sekretář, členové zemských vlád (ve Vídni starosta a uvolnění městští radní), předseda Národní rady, předsedové klubů (die Obmänner der Klubs) v Národní radě, prezident účetního dvora (Rechnungsof), státní prokurátoři a prezidenti zemských školních rad. Tyto osoby nesmějí po dobu výkonu úřadu vykonávat žádné zaměstnání za účelem výtěžku, z tohoto pravidla jsou možné výjimky na základě povolení, viz dále.

Členové spolkové vlády a státní sekretář podávají oznámení výboru Národní rady pro střet zájmů, zatímco členové zemských vlád výboru zemského sněmu příslušnému podle zemské úpravy. Příslušný výbor na základě podaného oznámení rozhoduje o povolení výkonu zaměstnání. V případě, že výkon zaměstnání nebude povolen, musí být, nejdéle ve lhůtě tří měsíců od přijetí usnesení výboru, zastaven.

Spolkový prezident, členové spolkové vlády, státní sekretář a také členové vlád spolkových zemí smějí zahájit během výkonu úřadu výkon zaměstnání jen se souhlasem toho kterého výboru. Výkonem zaměstnání podle zákona o střetu zájmů není správa vlastního majetku, výkon funkcí v politické straně, zákonném zastupování zájmů nebo v dobrovolné profesní organizaci.

Členové spolkové vlády, státní sekretáři nebo členové zemské vlády, kteří jsou vlastníky podniku, vlastníky podílových práv na určité společnosti nebo jiných podílových práv na určitém podniku, jsou povinni při nástupu do funkce nebo neprodleně po získání takovýchto majetkových práv oznámit tuto skutečnost výboru Národní rady pro střet zájmů nebo výboru zemského sněmu příslušnému podle zemské úpravy. Spolu s tímto oznámením, musí oznámit také podílová práva svého manžela, resp. manželky.

Pokud součet podílů člena spolkové vlády a jeho manžela činí více než 25%, nesmí být takovým společností přímo nebo nepřímo uděleny od spolku zakázky.

Pokud součet podílů člena zemské vlády a jeho manžela činí více než 25% všech podílových práv k dané společnosti, nesmí být takovým společností přímo nebo nepřímo uděleny zakázky od země, do které spadají.

Spolkový prezident, členové spolkové vlády a státní sekretáři smějí zastávat určité funkce ve společnostech, pokud má v těchto společnostech spolek podílová práva a pokud spolková vláda odůvodní, že je v zájmu spolku, aby se daná osoba účastnila vedení podniku. Totéž platí obdobně pro členy zemských vlád, starosty, jejich zástupce a členy městských senátů, v tom případě však musí zájem země na tom, aby se daná osoba účastnila vedení podniku, odůvodnit zemská vláda.

Kontrolní orgány pro sankcionování zakázaných aktivit jsou pro jednotlivé skupiny osob různé. Jsou jimi výbor Národní rady pro střet zájmů pro členy a funkcionáře spolkové; a výbor zemského sněmu příslušný podle zemské právní úpravy. Výbory rozhodují o přípustnosti výkonu některých oznamovaných činností. Sankcí za výbořem nepovolený výkon některých oznamovaných činností (jde o výtěžné zaměstnání a o výkon neslučitelných funkcí) může být prohlášení ztráty funkce Ústavním soudem, který rozhodne na návrh příslušného zastupitelského sboru. Národní a Spolková rada tento návrh podává prostřednictvím Výboru pro střet zájmů.

B. Úprava prohlášení o majetku

Zákonná úprava se vztahuje na spolkového prezidenta, členy spolkové vlády, státní sekretáře, členy zemských vlád, na starostu Vídně a další členy městského zastupitelstva Vídně, členy Národní rady, Spolkové rady a zemských sněmů.

Výše uvedené osoby jsou povinny jednou za dva roky, ve lhůtě tří měsíců po nástupu do funkce a

také po odstoupení z funkce sdělit prezidentovi účetního dvora své majetkové poměry. Sdělují se informace o nemovitostech (s přesným označením parcelního čísla a katastrálního území obce), o celkovém kapitálovém majetku (ve smyslu zákona o oceňování majetku), o podnicích a majetkových právech na nich (s označením firmy) a o celkových závazcích.

V případě mimořádného nárůstu majetku musí prezident účetního dvora podat zprávu předsedovi Národní rady, případně předsedovi zemského sněmu. Oba předsedové jsou také oprávněni sami kdykoli požádat prezidenta účetního dvora o sdělení informací. Ten je pro jejich zjištění oprávněn požadovat předložení dokladu o vyměřené majetkové dani.

Slovensko

A. Úprava prohlášení

Čl. 7 ústavního zákona č. 357/2004 Z. z. stanoví pro veřejného funkcionáře povinnost podat do třiceti dnů od nástupu do funkce, a poté vždy do 31. března, písemné oznámení, ve kterém uvede, zda plní podmínku neslučitelnosti funkcí podle čl. 5 (viz výše), dále jaká zaměstnání vykonává v pracovním poměru nebo obdobném pracovním vztahu, v pracovním vztahu ke státu, a jakou vykonává podnikatelskou činnost. Dále musí uvést jaké má funkce ve státních orgánech, v orgánech územní samosprávy, v orgánech právnických osob vykonávajících podnikatelskou činnost, přičemž musí uvést, z kterých funkcí má příjem nebo jiné požitky. Dále musí uvést příjmy dosažené v uplynulém kalendářním roce z výkonu své funkce a z výkonu jiných funkcí, zaměstnání a činností a majetkové poměry, dále majetkové poměry manžela a nepnoletých dětí, které s ním žijí ve společné domácnosti.

Podle čl. 6 ústavního zákona musí veřejní funkcionáři oznamovat střet osobního zájmu v případě, že se účastní jednání orgánu, který rozhoduje o věci, na které má osobní zájem. V tomto případě je povinen oznámit svůj zájem na věci předem. Toto oznámení musí učinit i tehdy, pokud se projednává záležitost, ze které může mít majetkový prospěch politická strana nebo hnutí, kterých je členem. Oznámení o osobním zájmu musí být uvedeno do zápisu nebo záznamu o jednání.

B. Zákaz podnikatelských aktivit

Čl. 109 slovenské ústavy stanoví, že „výkon funkce člena vlády je neslučitelný s výkonem mandátu poslance, výkonem funkce v jiném orgánu veřejné moci, se zaměstnaneckým poměrem vůči státu, s pracovním poměrem nebo s obdobným pracovním vztahem, s podnikatelskou činností, s členstvím v řídicích nebo kontrolních orgánech právnických osob, které vykonávají podnikatelskou činnost, a s jinou ekonomickou nebo výdělečnou činností, kromě správy vlastního majetku, vědecké a pedagogické, literární nebo umělecké činnosti.

Další omezení jsou stanovena v ústavním zákoně uvedeném výše.

Podle čl. 5 ústavního zákona veřejný funkcionář (mezi které patří i členové vlády) nesmí být statutárním zástupcem nebo působit ve statutárním orgánu, být členem řídicího, kontrolního nebo dozorového orgánu právnické osoby, která byla zřízena za účelem výkonu podnikatelské činnosti. Může se pouze účastnit valné hromady nebo členské schůze. Zákaz se nevztahuje na zastupování státu v orgánech právnických osob s majetkovou účastí státu, zastupování Fondu národního majetku SR a obce nebo VÚSC v orgánech právnických osob s majetkovou účastí příslušné entity.

C. Omezení po skončení výkonu funkce

Zákon o střetu zájmů obsahuje také omezení pro výkon určitých činností po skončení výkonu veřejné funkce. Tato omezení jsou uvedena v čl. 8 ústavního zákona. Pokud v období dvou let před skončením výkonu veřejné funkce rozhodoval o státní pomoci nebo o poskytnutí nebo povolení jiné podpory,

výhody nebo odpuštění povinností vyplývajících z právních předpisů fyzickým nebo právnickým osobám, nesmí po dobu jednoho roku od ukončení výkonu: a) být zaměstnaný v pracovním poměru nebo v obdobném pracovněprávním vztahu u těchto osob, pokud je jeho odměna za práci vyšší než desetinásobek minimální mzdy, b) být členem řídicího, kontrolního nebo dozorového orgánu těchto osob, c) být společníkem, členem nebo akcionářem těchto osob, d) být prokuristou nebo mít uzavřenou mandátní či komisionářskou smlouvu, smlouvu o zprostředkování, o obchodním zastoupení, být tichým společníkem nebo uzavřít darovací smlouvu s těmito osobami, e) uzavřít smlouvu, která ho opravňuje jednat jménem těchto osob.

Kromě toho je veřejný funkcionář povinen do třiceti dnů po uplynutí jednoho roku ode dne skočení výkonu veřejné funkce podat oznámení za předchozí kalendářní rok, ve kterém musí uvést osoby, u kterých byl zaměstnaný v pracovním nebo obdobném poměru, ve které právnické osobě byl členem řídicího, kontrolního nebo dozorčího orgánu, ve kterých právnických osobách se stal členem, akcionářem nebo společníkem a se kterými osobami uzavřel smlouvu uvedenou v čl. 8d) (viz výše).

Spojené království

A. Úprava prohlášení v House of Commons

Pravidla týkající se registrace činností a deklaráce zájmů členů parlamentu se týkají i členů vlády, a to podle toho, které komory jsou členem. Správné dodržování pravidel ohledně registrace a deklaráce zájmů nezprošťuje poslance nadřazené povinnosti dbát trvale platných pravidel a usnesení Sněmovny, která se týkají finančních pohnutek a úplatků. „Přijetí kterýmkoliv členem parlamentu ... výhody (platby), mající jej ovlivnit v jeho jednání jakožto poslance, nebo jakéhokoliv honoráře, náhrady nebo odměny ve spojitosti s podporou nebo oponováním vůči jakémukoliv návrhu zákona, usnesení, záležitosti nebo věci předložené nebo zamýšlené k předložení Sněmovně nebo jakémukoliv jejímu výboru, je zneužitím poslaneckých výsad⁹.”

Registrují se činnosti ve formě seznamu prohlášení. Registraci spravuje registrátor (commissioner for standards), jde o parlamentního úředníka, jehož úkolem je i výklad norem týkajících se deklarácí. Vedle toho se registrují zájmy, čímž se rozumí potenciální současné i budoucí (zejména finanční a podnikatelské) zájmy ve vztahu k potenciálně projednávaným návrhům zákonům.

Bližší informace o termínech, podobě a podrobnosti formuláře prohlášení a dalších záležitostech (stížnostech občanů proti pravdivosti) obsahuje práce Parlamentního institutu č. 1.159.

Ministři vlády, kteří jsou členy Dolní sněmovny, podléhají pravidlům registrace svých deklarácí stejným způsobem jako ostatní poslanci. Další normy pro ministry včetně zvláštního prohlášení jsou uvedeny níže.

B. Zákaz podnikatelských aktivit

Navíc ministři (členové Kabinetu i ostatní ministři) podléhají požadavkům, které jsou stanovovány v rámci vlády, s cílem zajistit, že nedojde ke skutečnému ani zdánlivému konfliktu mezi jejich soukromými zájmy a jejich veřejnými povinnostmi.

Úprava pro členy vlády Velké Británie je stanovena v tzv. Code of Conduct neboli Ministerial Code (jedná se o stejný dokument).¹⁰ Kodex není právním předpisem. Platí pro členy vlády Velké Británie,

⁹ Erskine Mayova parlamentní směrnice, 21. vydání, str. 119-121, kde jsou uvedeny relevantní případy a minulá usnesení Sněmovny.

¹⁰ Příloha kodexu:

The Seven Principles of Public Life

Selflessness

Holders of public office should act solely in terms of the public interest. They should not do so in order to gain financial or other material benefits for themselves, their family, or their friends.

Integrity

pro členy vlád např. Skotska platí jejich vlastní kodex. Členové vlády musí zajistit, aby nenastal žádný konflikt mezi jejich veřejnými povinnostmi a soukromými aktivitami.

Podle kodexu je „osobní odpovědností ministrů rozhodnout, které činnosti se má vyvarovat, aby se nedostal do střetu zájmů.“ Ministr má vzít na vědomí radu stálého tajemníka a nezávislého poradce pro konflikt zájmů.

Code of conduct obsahuje v sekci 7 zaměřené na soukromé zájmy povinnost ministra po jmenování do úřadu poskytnout kompletní seznam všech finančních zájmů, které by mohly být považovány za příčinu střetu zájmů (full list in writing of all interests which might be thought to give rise to a conflict), a to i blízké rodiny. Od r. 2009 je tento seznam předsedou vlády uveřejňován.

Pokud ministr přijme svůj úřad, musí odmítnout kterýkoliv jiný veřejný úřad nebo nominaci. Pokud výjimečně je požádán o převzetí funkce, musí se poradit se stálým tajemníkem a vládním poradcem pro kodex chování.

Dále kodex obsahuje následující povinnosti:

Ministr musí dbát na to, aby nebyl spojován s nevládními organizacemi, jejichž cíle mohou být ve střetu s vládní politikou.

Ministr nesmí přijmout žádné pozvání, dary ani zdvořilosti od osob fyzických ani právnických, zejména lobbistických, pokud jsou odkázány i částečně na vládní financování. Je méně problematické, pokud se ministr spojí s charitou, ale ministři jsou povinni se přesvědčit o financování jejich aktivit.¹¹ Ministři nesmí podporovat uchazeče o ceny a vyznamenání (Nobelova cena).

Ministři nesmí přijmout vyznamenání z cizích států.

Ministři nesmí přijmout dary, zdvořilosti nebo jiné služby od kohokoliv, pokud by se mohlo zdát, že by k němu mohl být zavázán, stejně jako u členů rodiny. Posouzení je na ministrovi, ale je možno se obrátit na vládního poradce pro kodex chování.

Dary přijaté ministry při jejich úřední činnosti se stávají majetkem vlády – tyto nemusí být registrovány v registru darů, který odevzdává ministr. Malé dary do 140 liber si může obdarovaný nechat. Dary darované ve volebním obvodu se řídí předpisy pro členy parlamentu.

Pokud ministr přijme zdvořilost při úřední činnosti, musí to oznámit stálému tajemníkovi. Čtvrtletně toto každé ministerstvo zveřejní. Pokud přijme ministr zdvořilost jako člen parlamentu, řídí se to předpisy komor (viz výše).

Holders of public office should not place themselves under any financial or other obligation to outside individuals or organisations that might seek to influence them in the performance of their official duties.

Objectivity

In carrying out public business, including making public appointments, awarding contracts, or recommending individuals for rewards and benefits, holders of public office should make choices on merit.

Accountability

Holders of public office are accountable for their decisions and actions to the public and must submit themselves to whatever scrutiny is appropriate to their office.

Openness

Holders of public office should be as open as possible about all the decisions and actions that they take. They should give reasons for their decisions and restrict information only when the wider public interest clearly demands.

Honesty

Holders of public office have a duty to declare any private interests relating to their public duties and to take steps to resolve any conflicts arising in a way that protects the public interest.

Leadership

Holders of public office should promote and support these principles by leadership and example.

¹¹ There is normally less objection to a Minister associating him or herself with a charity, subject to the points above, but Ministers should take care to ensure that in participating in any fund-raising activity, they do not place, or appear to place, themselves under an obligation as Ministers to those to whom appeals are directed and for this reason they should not approach individuals or companies personally for this purpose. In all such cases, the Minister should consult their Permanent Secretary and where appropriate the independent adviser on Ministers' interests. (7.13) Znění z r. 2010.

Pokud ministr ukončil funkci, je zakázáno lobovat vůči vládě dva roky. Je povinen se obrátit na nezávislý Poradní výbor pro jmenování ohledně všech jmenování nebo zaměstnání, které chce přijmout během dvou let po skončení ministerské funkce. Bývalý ministr se musí řídit názorem výboru. Výjimkou je činnost neplacená, činnost v neziskových organizacích či činnost jako ocenění od vlády, tedy např. činnost v mezinárodní organizaci popř. veřejném podniku.

V sekci 8 upravuje kodex další záležitosti, z nichž některé rovněž souvisí se střetem zájmů. Ministr, pokud chce pravidelně vykonávat novinářskou práci, musí mít souhlas Tiskového úřadu. Ministři nesmí přijmout odměnu za projevy ani články, pokud souvisí s jejich funkcí, a to ani jako dar pro charitu. Pokud na daru organizace trvá, musí sama rozhodnout, kam dar půjde. Ministři v úřadě nesmí publikovat knihu o své ministerské zkušenosti. Ani v úřadě nesmí uzavřít dohodu o publikaci svých memoárů. Bývalí ministři jsou povinni dát k dispozici své memoáry sekretariátu Kabinetu a následovat principy Redcliffovy zprávy.

Pokud se týká rozhovorů pro odborné kruhy nebo pro výzkum trhu, musí mít na mysli, že jejich názory mohou být publikovány způsobem neslučitelným s jejich povinnostmi ve funkci, takovéto rozhovory by měly být odmítnuty.

Ministři, kteří si chtějí stěžovat na novinářskou práci, musí k tomu mít souhlas vedoucího tiskového tajemníka vlády, a to i v případě defamace.

Ministři se setkávají s mnoha lidmi a organizacemi a posuzují řadu názorů při formulaci vládní politiky. Ministerstvo je povinno přinejmenším jednou za čtvrt roku uveřejnit detaily těchto externích setkání. Ministři jsou povinni dodržovat statistický kodex pro získávání statistických informací a pro využívání statistických informací.

V sekci 10 Kodexu je upravena praxe při cestování. Je na odpovědnosti ministra, kdo se bude účastnit ministerských delegací. Ministři jsou povinni dbát na to, aby složení delegace bylo obhajitelné před veřejností. Ministerstvo je povinno uveřejnit přinejmenším jednou za čtvrt roku detaily všech mimobritských cest ministra. Pokud ministr cestuje z úředního důvodu, musí být náklady odsouhlaseny ministerstvem. Nabídky na cestu zdarma musí být odmítány. Jedinou výjimkou je případ nabídky na transport od partnerské vlády, pokud s sebou nenese žádný závazek.

Pouze členové Kabinetu a ministři s portfejí (s ministerstvem - department) mají pravomoc autorizovat zvláštní let pro sebe nebo pro jiného ministra v rámci ministerstva. Zvláštní lety mohou být autorizovány pouze pokud neexistuje pravidelný let, nebo pokud je účelné letět a požadavky na cestu nebo bezpečnost znemožňují použít pravidelný let. Použití speciálních letů parlamentními tajemníky může být autorizováno jen ve výjimečných případech. Speciální lety nesmí být použity do nebo ze stranických zasedání nebo záležitostí volebního obvodu. Pouze pokud je rozvrh kritický, je možno let přerušit za účelem vyzvednutí ministra z jeho bydliště. Pouze ministři cestující za účelem ministerstva obrany mohou použít jejich letadla, se souhlasem Státního tajemníka pro obranu. Pokud je ministr v zahraničí a je třeba jej přivolat za účelem parlamentních záležitostí, je možno to zaplatit z veřejných fondů. Pokud ministr podniká cestu po Británii, je povinen předem informovat poslance, jejichž volební obvody jsou do cesty začleněny. Pokud je cesta plánována do Skotska, Walesu nebo Severního Irska, musí být informován příslušný státní tajemník vlády VB.

Pokud je organizována smíšená návštěva (politicko-úřední), musí být dbáno na to, aby náklady byly proporcionálně rozděleny. Jen předseda vlády a ti ministři, pro jejichž bezpečnost to vyžadují bezpečnostní síly, mohou používat úřední vozidla i pro stranické i soukromé účely. Spolucestujícím manželkám se poskytují služby z veřejných fondů, jen pokud jde o čistě veřejný zájem a manžel/ka doprovází ministra. Vždy je třeba předchozí souhlas předsedy vlády. Pokud ministra doprovází mimo Británii zvláštní poradce, je k tomu třeba souhlas příslušného státního tajemníka.

C. Praktické záležitosti související s kodexem

Na vládní úrovni je uveřejňován seznam darů, a jak s nimi bylo naloženo, s ročním intervalem.

Od r. 2007 funguje při vládě předsedou vlády jmenovaný nezávislý poradce pro střet zájmů ministrů (vládní poradce pro kodex), jímž byl zpočátku funkcionář, který byl odpovědný za střet zájmů v Dolní sněmovně. Nyní se jedná o samostatnou funkci. Poradce má za úkol napomáhat ministrům a jejich parlamentním tajemníkům při zvažování případného střetu zájmů mezi výkonem veřejného úřadu a soukromým zájmem. Poradce může zahájit na návrh předsedy vlády prověřování ministrových aktivit. Poradce nemá žádné zvláštní pravomoci pro realizaci prověřování a procedura je formalizována pouze na základě zvyklostí. Další činností poradce jsou konzultace s ministry, kteří projeví zájem o radu, zda se jejich soukromé aktivity nedotknou povinností souvisejících s výkonem funkce ministra. Poradce vydává každoroční zprávu o své činnosti, ve které uvádí případy, kterými se zabýval. Zpráva je veřejná.

Kromě toho vláda organizuje vzdělávací aktivity pro ministry několikrát do roka, podobně jako výbor pro stadardy ve veřejném životě.

Spolková republika Německo

A. Úprava prohlášení (vztahuje se na členy vlády, pokud jsou poslanci)

Problematika podávání oznámení o střetu zájmů členy Spolkového sněmu je upravena v základním zákoně, v jednacím řádu Spolkového sněmu, v pravidlech chování pro členy Spolkového sněmu pokud se týká spolkové vlády i v zákoně o spolkových ministrech.

Členové Spolkového sněmu oznamují v předepsaném dotazníku ve lhůtě tří měsíců od získání členství ve Spolkovém sněmu prezidentovi Spolkového sněmu:

- zaměstnání, které vykonávají souběžně s výkonem svého mandátu
- vedoucí, poradní a dozorčí funkce v soukromých podnicích, stejně jako v korporacích a ústavech veřejného práva, ve spolcích, v nadacích a svazech,
- smlouvy o poradenské činnosti nebo smlouvy o zastoupení,
- znaleckou, publicistickou a přednáškovou činnost (to však pouze za předpokladu, že z ní získají příjem vyšší než je minimální částka stanovená ve výkladových ustanoveních (3000 €/měsíc nebo 18000 €/rok)
- podíly v kapitálových a osobních společnostech, jež opravňují k výkonu hlasovacích práv nad 25 %. Ti poslanci, kteří byli do Spolkového sněmu nově nebo po přerušení znovu zvoleni musí oznámit i ta zaměstnání, která naposled vykonávali před získáním mandátu a ty funkce, které zastávali během uplynulých dvou let v soukromých podnicích a veřejnoprávních zařízeních.

Výše uvedené údaje (kromě důvěrných údajů o vedlejších příjmech) se zveřejňují v Úřední knize a nepovinně i na internetových stránkách Spolkového sněmu. Po skončení výkonu mandátu člena Spolkového sněmu se oznamované údaje uchovávají ještě po dobu pěti let, poté mu mohou být na jeho žádost předány nebo jsou zničeny.

Členové Spolkové vlády, pokud jsou členy Bundestagu, musí také prohlášení vyplňovat. Nejsou však podle zákona o ministrech (viz níže) disciplinárně Sněmu odpovědní a nemůže proti nim Sněm zavést disciplinární řízení.

B. Úprava zákazu podnikatelských aktivit

Pro členy vlády platí ustanovení zákona o právních vztazích členů Spolkové vlády (Gesetz über die Rechtsverhältnisse der Mitglieder der Bundesregierung, Ministergesetz) původně z roku 1953, naposled novelizovaný v r. 2015, který se vztahuje i na kancléře.

Tento zákon neupravuje jen omezení, která platí pro členy spolkové vlády, ale také úpravu vystavení potvrzení o funkci, skládání přísahy či způsob ukončení funkce, tj celý tzv. veřejnoprávní úřední vztah ministra, i jeho požitky.

Prvním omezením, které tento zákon stanoví, je zákaz souběžného výkonu funkcí člena spolkové a člena zemské vlády.

Podle § 5 zákona nesmí členové vlády vykonávat žádné placené funkce ani podnikatelské, obchodní nebo profesní aktivity (kein anderes besoldetes Amt, kein Gewerbe und keinen Beruf ausüben). Během výkonu funkce nesmějí být členy představenstva, dozorčí rady nebo správní rady jakéhokoliv podniku, který má za cíl dosáhnout zisku. Spolkový sněm však smí připustit výjimky ze zákazu členství v dozorčí nebo správní radě. Členové vlády nesmí působit jako rozhodci ani vykonávat žádnou dobrovolnickou činnost. Člen vlády nesmí zastávat žádný veřejný čestný úřad. Spolková vláda z toho může učinit výjimku.

Jmenováním člena vlády se dočasně rozvazuje členu vlády poměr soudce nebo úředníka, včetně zemských. Na dobu členství ve vládě se přerušují služební vztahy a práva a povinnosti z nich vzniklé. Rovněž na tuto dobu končí členu vlády vyplácení případné jiné veřejné funkce, popř. důchodu a jiných dávek vzniklých z veřejnoprávní funkce apod.

Členové vlády a bývalí členové vlády musí oznámit veškeré dary, které získají v souvislosti s výkonem funkce. O využití darů rozhoduje vláda.

C. Omezení po skončení výkonu funkce

Podle § 6 zákona musí členové vlády dodržovat mlčenlivost i po ukončení výkonu funkce. Zbavit mlčenlivosti je může Spolková vláda.

Nově je stanoveno omezení pro výkon profesních a podnikatelských aktivit bývalých členů vlády včetně kancléře. Angažmá musí být podle § 6a a 6b zákona oznámeno, a to už při přípravě, nejméně však 1 měsíc před započítáním činnosti. Pokud není činnost oznámena včas, může ji vláda pozdržet. Toto platí do 18 měsíců od skončení funkce. Vláda zároveň může po oznámení činnosti nebo podnikání svého člena toto zakázat, a to s příslušným odůvodněním.¹² Je možné tomu přizpůsobit přechodný plat podle zákona.

Poradní pravomoc má v tomto případě poradní grémium vlády.

Španělsko

Země je známa jako netransparentní, v r. 2013 byl přijat nový zákon (v angl.) „on transparency, access to public information and good governance“, který poskytuje občanům alespoň více informací o vládnutí.

A. Úprava prohlášení

V r. 2006 byl přijat zákon č. 86/2006 o střetu zájmů členů vlády a nejvyšších státních úředníků státní správy.

Vysoce postavení jmenovaní exekutivní činitelé včetně členů vlády a státních tajemníků musí odevzdávat prohlášení o svých aktivitách po započítání a po skončení výkonu funkce. Deklarace jsou uchovány ve zvláštním registru (Registro de Actividades de Altos Cargos), který je veřejný. Prohlášení musí být doručeno ve lhůtě tří měsíců od dne nástupu do funkce a rovněž ve stejné lhůtě od skončení funkce, rovněž pokud činitel zahájí novou deklarovatelnou aktivitu v průběhu výkonu veřejné funkce. Vedle této deklarace musí členové vlády a vysocí státní úředníci dodat také prohlášení o majetku a majetkových právech (aktivech). Prohlášení o majetku a majetkových právech se uchovává v dalším

¹² „soweit zu besorgen ist, dass durch die Beschäftigung öffentliche Interessen beeinträchtigt werden. Von einer Beeinträchtigung ist insbesondere dann auszugehen, wenn die angestrebte Beschäftigung

1. in Angelegenheiten oder Bereichen ausgeübt werden soll, in denen das ehemalige Mitglied der Bundesregierung während seiner Amtszeit tätig war, oder

2. das Vertrauen der Allgemeinheit in die Integrität der Bundesregierung beeinträchtigen kann.

Die Untersagung ist zu begründen.“

registru (Registro de Bienes y Derechos Patrimoniales), do nějž je kromě dotčených osob vyhrazený přístup členům obou komor parlamentu a komisím, které komory zřizují, soudním orgánům a fiskálním úřadům. Jen pro členy vlády platí, že se tato prohlášení zveřejňují ve sbírce zákonů. Dobrovolně mohou prohlášení o majetku vyhotovit i životní partneři činitelů. V prohlášení musí být zejména soupis majetku, majetkových práv a závazků, obchodovatelných cenin a finančních aktiv a účast v obchodních společnostech. V prohlášení musí být dále uveden i předmět hlavní činnosti, které vykonávají firmy, v nichž mají činitelé a jejich rodinní příslušníci podíl. Musí se odevzdávat i daňové přiznání a přiznání z příjmů z kapitálových podílů.

Registry obou prohlášení vede Úřad pro konflikt zájmů v rámci ministerstva financí a státní správy. Úřad může za nedodržení povinností navrhnout disciplinární sankce, spočívající ponejvíce ve zveřejnění nesprávností. Pravomoci uložit sankci má úřad, v němž osoba vykonává funkci. Iniciativa ke stíhání je svěřena Úřadu pro konflikt zájmů. V praxi se toto příliš neuplatňuje.¹³

B. Zákaz podnikatelských aktivit

Ministerstvo vnitra přijalo v r. 2005 ve formě nařízení ministra vnitra Kodex dobré správy (Código del buen gobierno) pro členy vlády a vedoucí státní úředníky. Nařízení je vyhlášením dohody osob, na které se vztahuje. Kodex se vztahuje na členy vlády, státní tajemníky, vedoucí státní služby a vedoucí ve státním podnikatelském sektoru. Osoby, na které se vztahuje, se musí vystříhat všech činností, které by mohly přinést střet zájmů vůči jejich veřejné funkci. „Musí se vystříhat podnikatelské a finanční činnosti, která by mohla ohrozit objektivitu státní správy, která slouží obecnému zájmu.“ Všechny dary, které jsou nad běžnou zdvořilost, se musí odmítnout. Vláda jednou ročně zpracovává zprávu, kterou vydává ministerstvo vnitra, jež obsahuje případy nesprávné praxe. Pokud je kodex nedodržen, zavazuje se vláda přijmout odpovídající opatření.

Švédsko

V roce 1996 přijal švédský parlament zákon o registraci závazků a finančních zájmů členů parlamentu. Registrace podle tohoto zákona byla dobrovolná. V roce 2008 byla přijata novela zákona, která zveřejňování majetku členy parlamentu stanovila jako povinnost. Dobrovolné nadále zůstává sebevyloučení člena parlamentu z jednání parlamentu nebo jeho orgánů v případě, že se jedná o záležitost, ve které dochází v jeho případě ke střetu zájmů.

Švédsko využívá tzv. klouzavý mandát, člen parlamentu tedy nesmí současně vykonávat funkci v exekutivě.

A. Úprava prohlášení

Členové vlády musí zveřejňovat příjmy a dary za období, kdy vykonávají ministerskou funkci. Přijetím etického kodexu členové vlády odsouhlasili, že budou zveřejňovat 1) vlastnictví akcií a podílů, 2) účast v obchodní činnosti apod. (např. zemědělské hospodaření), vlastnictví nemovitostí (jiných než je jejich soukromá rezidence), dosavadní zastávání úřadu právního zástupce, poradenské firmy a účetnické firmy, 3) dosavadní dohody s bývalými zaměstnavateli týkající se vyplacení mzdy, důchodu apod. Jde o podobný rozsah oznámení, jako v případě členů parlamentu. Informace jsou uchovávány v úřadu předsedy vlády.¹⁴

¹³ Zpráva EU, 2014

¹⁴ Zpráva o finančních zájmech poslanců musí obsahovat následující údaje:

- jméno společnosti, pokud člen parlamentu vlastní její cenné papíry apod., jejichž hodnota přesahuje dvě tzv. základní částky
- úřední evidenční označení nemovitosti obchodní povahy (nikoliv soukromý dům),
- jméno zaměstnavatele a druh povinností v jakémkoli zaměstnání, které není jen dočasněho charakteru,
- druh dohody a jméno zaměstnavatele, pokud byla s předchozím zaměstnavatelem uzavřena finanční dohoda

Ze strany vlády existuje speciální vzdělávací program pro nově jmenované ministry, kde se probírá dobrá praxe v oblasti střetu zájmů a v oblasti etiky členů vlády.

B. Zákaz podnikatelských aktivit

Neexistuje žádné zákonné omezení pro výkon profesních aktivit ani omezení pro výkon dalších činností. Opuštění všech aktivit členy vlády je však v praxi samozřejmostí.

Kromě etického kodexu popsaného výše existují právní předpisy, které regulují dopravu členů vlády a zacházení s dary, obdrženyými v rámci úřední činnosti. Rovněž je upraveno zacházení s informacemi obdrženyými během výkonu funkce.

-
- o platbách vyplácených v průběhu období výkonu mandátu člena parlamentu,
 - druh dohody a jméno zaměstnavatele, pokud finanční dohoda s ním uzavřená nabude účinnosti až poté, co členovi parlamentu vyprší jeho mandát,
 - druh obchodní aktivity a jméno firmy, pokud člen parlamentu vykonává obchodní činnost mimo parlament,
 - druh závazků a jméno společnosti, organizace, nadace apod., pokud je člen parlamentu členem rad nebo v kontrolním orgánu,
 - druh závazků a jméno zaměstnavatele, pokud je člen parlamentu jmenován do funkcí ve státní nebo v místní správě, a pokud výkon těchto funkcí není jen přechodného charakteru,
 - druh výhody a jméno toho, kdo ji poskytuje v případě, že je členovi parlamentu poskytována pravidelně materiální výhoda nebo, že jsou mu zdarma a v návaznosti na jeho mandát poskytovány sekretářské nebo výzkumné služby.

Zdroje:

REPORT FROM THE COMMISSION TO THE COUNCIL AND THE EUROPEAN PARLIAMENT; EU ANTI-CORRUPTION REPORT, Brussels, 3.2.2014, COM(2014) 38 final, včetně annexů (Itálie, Francie, Lotyšsko, Estonsko)

C. Demmke, M. Bovens, T. Henökl, K. van Lierop T. Moilanen, G. Pikker, A. Salminen: Regulating Conflicts of Interest for Holders of Public Office in the European Union- A Comparative Study of the Rules and Standards of Professional Ethics for the Holders of Public Office in the EU-27 and EU Institutions, European Institute of Public Administration in co-operation with the Utrecht School of Governance, the University of Helsinki and the University of Vaasa, October 2007

J. Syllová, Michaela Macháčková, E. Medková, P. Kolář; Právní úprava střetu zájmů poslanců a dalších veřejných činitelů, č. 1.159 (aktualizace práce r. 2016)

Fourth Evaluation Round (launched in 2012), GRECO. Dostupné na: http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round4/ReportsRound4_en.asp [27.2. 2015]

Independent Adviser on Ministers' Interests, Annual Report 2010-11, Dostupné na: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/61249/Annual_Report__20December_2010_11.pdf [27.2. 2015]

Přehled právních úprav jednotlivých zemí dostupný v databázi Světové banky "Public Accountability Mechanisms" dostupné na: <https://www.agidata.org/pam/Map.aspx> [26.2. 2015]

STATUS REPORT OF THE REPUBLIC OF LATVIA UNDER THE BALTIC ANTI-CORRUPTION INITIATIVE, Latvian Ministry of Justice in April 2002

Ley 5/2006 de regulacion de los conflictos de intereses de los miembros de Gobierno y de los Altos Cargos de la Administracion General del Estado

Texty právních norem citovaných v textu
Prameny práce č. 1159